

Ruinele Curții Domnești din Suceava, înainte de restaurare (1988)

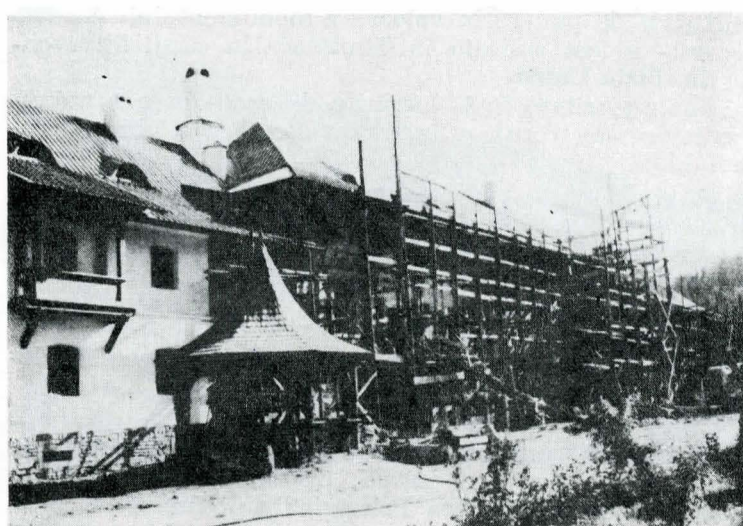
țat și nici consultat de către organele în drept, atunci când se procedează la anumite lucrări ce afectează construcțiile de valoare.

Oficiul județean pentru patrimoniul cultural național, prin Consiliul Culturii și Educației Socialiste, arhitectul referent pentru județ și comisiile de specialitate au constatat starea monumentelor, au întocmit documentații pentru lucrări de conservare, au făcut verificări privind modul de lucru pe parcursul lucrărilor de conservare, precum și propuneri pentru situațiile care necesitau intervenții de urgență. S-a acordat prioritate acelor lucrări care țineau direct de intervenții asupra construcțiilor din punct de vedere al structurii de rezistență, al finisajelor, consolidării straturilor de pictură etc.

În atenția Oficiului județean Suceava pentru patrimoniul cultural național intră organizarea și introducerea în circuitul de vizitare a unor spații expoziționale din incinta unor monumente după terminarea restaurării lor, exemplificând, în acest sens, cu turnul Lăpușneanu din Suceava și turnul de colț al incintei Mănăstirii Solca.

Continuăm acțiunea de identificare a unor valori deosebite de arhitectură, în vederea alcătuirii de documentații pentru introducerea lor în patrimoniul cultural național.

Cauze insuficient studiate (probabil poluarea atmosferei cu substanțe nocive) afectează în mod vizibil starea de conservare a monumentelor din zonă. Exemplul cel mai concludent ni-l oferă biserica Mănăstirii Sucevița unde, în ultimul timp, exfolierile de pigmenți din pictura exterioară pun în pericol întregul ansamblu pictural. Considerăm necesară studierea grabnică a aces-

Lucrări de restaurare la Casa Domnească de la Putna (1986)

tui fenomen de către o echipă complexă de specialiști pentru depistarea cauzelor ce-l provoacă și înlăturarea lor.

În funcție de numărul de monumente la care trebuie să se intervină, în vederea restaurării și conservării lor, în unele județe considerăm necesar să se înființeze grupe de muncitori calificați în efectuarea lucrărilor de intervenție la monumente. În județul Suceava, în cadrul Muzeului județean, există o grupă formată din șase muncitori zidari și dulgheri coordonați de către un tehnician, una din recentele lor intervenții fiind restaurarea turnului Lăpușneanu (lucrările sînt în curs de finalizare).

Întrucît activitatea unor asemenea grupe nu este reglementată prin nici un fel de acte normative, ele sînt lipsite de posibilitatea aprovizionării planificate cu materiale, precum și de dotarea cu mijloace ce necesită investiții (mijloc de transport, un minimum de utilaje — betonieră, mijloc ridicător — etc). În același timp nu există normative speciale pentru lucrări de conservare și restaurare și nici altele care să asigure muncitorilor calificați categoriile asimilate cu cele ale lucrătorilor din alte sectoare. Astfel de măsuri ar fi menite să contribuie la perfecționarea modalităților de abordare, în viitor, a problematicei din domeniul ocrotirii și valorificării monumentelor.

OCTAV MONORANU,

directorul Complexului Muzeal Județean Suceava

arh. SERGIU LUCHIAN,

O.J.P.C.N. Suceava

OCROTIREA MONUMENTELOR NECESITĂ O ABORDARE GLOBALĂ, SISTEMICĂ, EXTINSĂ LA CONSERVAREA MEDIULUI CONSTRUIT

Actualitatea problemei ocrotirii și punerii în valoare a patrimoniului cultural național accentuează, în preocupările contemporane, orientarea spre intervenția controlată și perfecționarea mijloacelor de conservare științifică, în vederea păstrării cît mai îndelungate a monumentelor.

Prin înțelegerea noțiunii de monument în sens larg, extins de la valoarea individuală la ansamblul urban, această activitate trebuie să răspundă, azi, unei problematice complexe, ce derivă din calitatea monumentului de colector și distribuitor de mesaj, de păstrător al tradiției și specificului, modelator al ambientului. În acest context, în procesul dialectic de conturare a fizionomiei spațiului construit, care înregistrează, azi, un ritm acce-

lerat, ocrotirea monumentelor necesită un control complex și o abordare globală, sistemică, extinsă la conservarea mediului construit.

În județul Timiș se încearcă o astfel de abordare pentru centrul istoric al Timișoarei, rezervație de arhitectură, și ar fi necesar să se aplice și în cazul Lugojului, Ceacovei sau Detei, unde există fronturi unitare, valoroase în întregul lor.

Acest mod de tratare, de la ansamblu la elementul de detaliu, asigură, și în cazul abordării problemelor de conservare a valorii individuale, o serie de avantaje, în sensul precizării mai clare a relațiilor monumentului cu vecinătățile și cadrul ambiental, pentru optimizarea aspectelor funcționale și de integrare, cu sporirea posi-

bilităților de punere în valoare a monumentului. Această formulă a fost aplicată în Timișoara în cazul intervenției din **Piața Unirii**.

În majoritate însă, lucrările de conservare a monumentelor s-au rezumat la tratarea clasică a obiectivului individual.

Avându-se în vedere sporirea capacității de atracție prin asigurarea ținutei și funcționalității monumentelor, aceste lucrări s-au înscris într-o gamă variată, de la categoria operațiilor curente de întreținere, obligatorii pentru păstrarea monumentelor active, la lucrări cu grad mai ridicat de complexitate, cum sînt consolidările și revenirile asupra unor forme valoroase, pierdute în decursul timpului.

Simpla lucrare de întreținere evidențiază chiar o posibilitate de punere în valoare a monumentului, prin calitatea de semnal a culorii, exemplu semnificativ în acest sens fiind „Vechea Primărie” din Timișoara, pentru care a crescut astfel capacitatea de impact în conștiința colectivității. Aceeași situație se înregistrează și în cazul monumentului de pe strada Eminescu nr. 5, căruia, prin atribuirea noii funcțiuni de „bazar”, i s-a accentuat forța de atracție.

Din categoria lucrărilor de consolidare a structurii, probleme deosebite au ridicat monumentul baroc din Piața Unirii, biserica episcopală sîrbească de pe latura de vest, la care un complex de factori a făcut necesare ample lucrări de consolidare, prin centuri metalice și tiranți la nivelul turnurilor și navei.

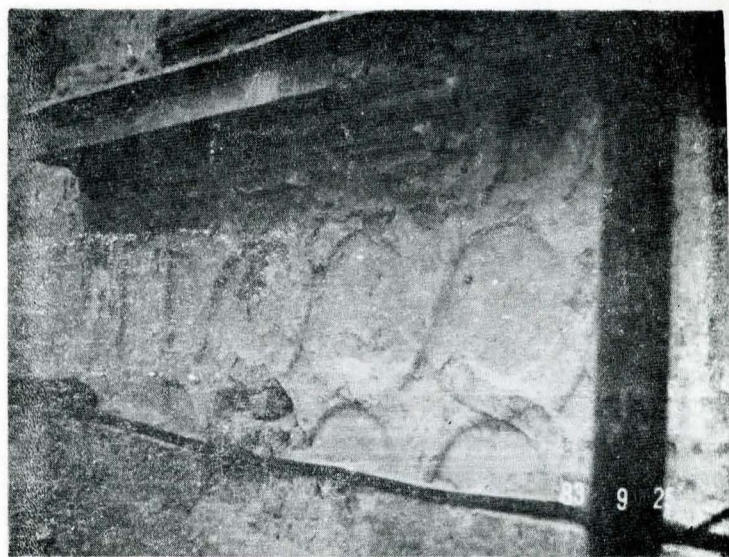
Necesitatea lucrărilor de consolidare prin subzidire a apărut la Biserica Mică din Partoș, monument de secol XV, care, ca și mănăstirea „Săraca” din Semlacu Mic, unde s-au efectuat lucrări de conservare a structurii și de restaurare a picturii, figurează între cele mai valoroase monumente de arhitectură ale județului.

Un aspect important pentru preocupările de conservare a monumentelor îl reprezintă refacerile de elemente valoroase pierdute sau modificate; în cazul „Vechii Prefecturi” din Timișoara, rămasă în memoria orașului ca „palat baroc”, ele au fost posibile prin descoperirea în anul 1983, sub straturi succesive de tencuială, a unor martori din decorația inițială. Astfel, încercarea de rezolvare a fațadei vine în acord cu specificul stilistic și aspectul inițial al clădirii și respectă caracterul dominant al Pieței Unirii.

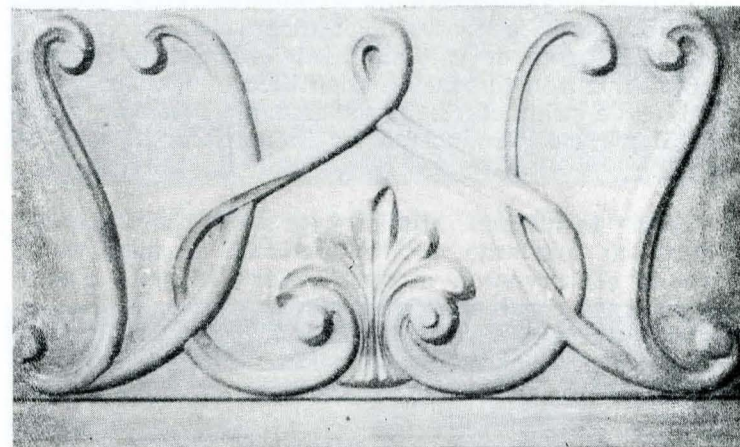
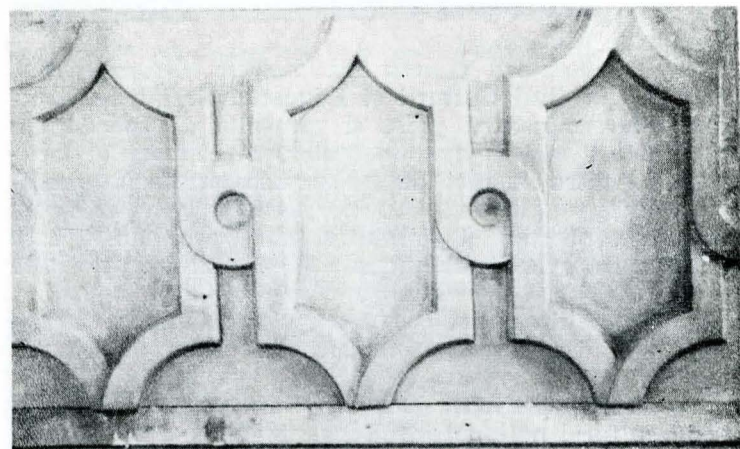
Pentru categoria monumentelor de lemn, dintre care un mare număr sînt pictate în interior, lucrările de conservare, întreprinse la: **Crivobara, Căpăt, Povergina, Margina, Lucareț, Hezeriș** au ridicat probleme specifice, în cazul monumentului din **Topla** apărînd necesitatea unei acțiuni complexe de mutare pentru amplasarea lui în rezervația de arhitectură populară din Timișoara, unde urmează să se realizeze operațiunea de restaurare.

Preocupările pentru asigurarea condițiilor optime de păstrare și punere în valoare a monumentelor de eroi și comemorative de război, precum și a celor de artă plastică dedicate unor personalități de seamă, au dus la verificarea stării de conservare și, totodată, realizarea unor intervenții de întreținere, într-o altă serie de localități rurale din județul Timiș.

Dacă pînă spre 1980 preocupările vizau doar monumente individuale cu problemele pe care acestea le ridicau, tratarea globală a centrului istoric ca rezervație de arhitectură este de dată recentă și a debutat prin lucrările din Piața Unirii din Timișoara. În aceeași idee, a abordării globale a ansamblului de valoare istorică, sînt luate în studiu întregi fronturi stradale din nucleul vechi al orașului, care se constituie în rezolvări de detaliu pentru intervenția în centrul istoric, pentru a cărui revitalizare există în studiu un proiect, ce încearcă menținerea sub control a procesului de conservare a întregului ansamblu urban păstrat în vechiul perimetru al zidurilor de incintă ale cetății din secolul al XVIII-lea. Proiectul tratează numeroase aspecte legate de: organizarea funcțională, rezolvarea circulațiilor, asanarea curților interioare și posibilitatea îmbunătățirii condițiilor de locuire

Martor al decorației inițiale pe fațada Prefecturii Vechi din Timișoara

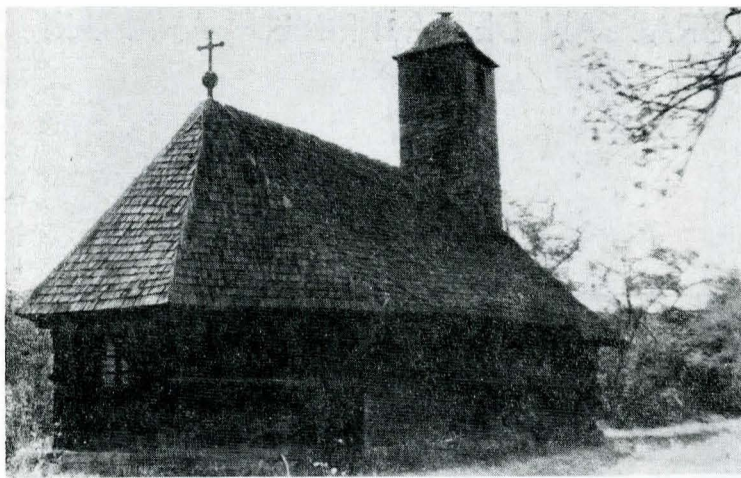

Materializarea proiectului de revenire la decorația barocă a fațadelor monumentului

prin introducerea confortului modern, probleme de consolidări ale structurilor, de refaceri ale fațadelor și fronturilor stradale, în conformitate cu etapa sau succesiunea de etape valoroase, urmărind, totodată, limitarea înlocuirilor și păstrarea controlului asupra ținutei inserțiilor moderne.

Necesitatea abordării studiului în această formulă pornește de la o serie de tendințe cu acțiune independentă, care pot produce alterări în acest valoros sector al orașului. Acestea apar în special sub forma înlocuirilor de volume parter din zona periferică, sau de clădiri cu valoare arhitecturală mai mică și structură deteriorată, prin inserții moderne, modificări sau adăugiri de elemente, formulă ce rămîne principala formă de intervenție, în ciuda complexității propunerilor cuprinse în studiu.

Dacă valoarea și necesitatea păstrării și protejării monumentului individual sînt înțelese și respectate atît la

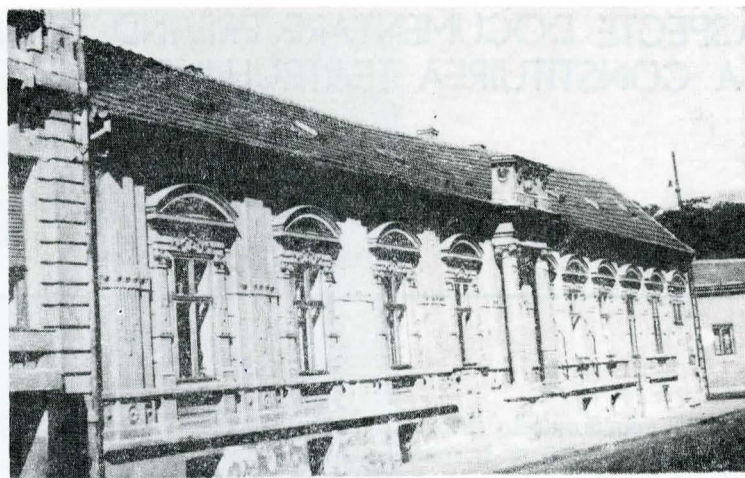

Monumentul din Topla, județul Timiș, înainte de demontare

nivelul deținătorilor, cât și la cel al factorilor de decizie, în problema intervenției într-o zonă istorică, în care frontul construit prezintă suficientă varietate, nu există încă o conștientizare deplină a valorii ansamblului, căruia i se periclitează integritatea prin intervenția de înlocuiri, neînțeleasă încă suficient sub aspectul lui de agent modificator al specificului ansamblului. Astfel, „plomba” în nucleul istoric poate constitui, și pentru unii proiectanți preocupați mai puțin de aspecte de conservare, o tentație pentru o demonstrație de virtuozitate, care nu totdeauna concordă cu vecinătățile.

În activitatea de sistematizare, apar, și la nivelul localităților din mediul rural, probleme de integrare, de asigurare a funcționalității și punerii în valoare a monumentelor, de care procesul de modificare a vecinătăților trebuie să țină seama, pentru păstrarea zonelor de protecție și rezolvarea, în condiții optime, a valorificării monumentelor. În acest sens, în colaborarea dintre factorii de decizie, Secția de sistematizare a Consiliului Popular Județean, proiectant și Oficiul județean pentru patrimoniul cultural național, câștigă teren formula de proiectare și intervenție, bazată pe un studiu pluridisciplinar.

În cazul lucrărilor de conservare a monumentelor individuale există, în ciuda înțelegerii ample din partea deținătorilor a necesității controlului de specialitate, în protejarea și valorificarea monumentelor, o tendință de realizare a micilor lucrări de reparații și întreținere fără asistență tehnică prin posibilități proprii, ignorând uneori faptul că și aceste lucrări pot aduce prejudicii monumentelor. În aceeași idee se ridică și „problema deta-

Clădire din zona periferică a centrului istoric al Timișoarei

liului”, care apare fie sub forma „plombei” în ansamblul cu valoare arhitecturală, fie ca element al unui monument și trebuie privită cu atenția cuvenită. Pentru un deținător preocupat de lucrări ample de conservare, înlocuirea unui detaliu poate apărea neînsemnată, după cum neînsemnate pot fi și elementele de mobilier urban, care apar pe nesimțite în rezervația de arhitectură și nu totdeauna în soluția optimă.

Sînt, deci, necesare o permanentă verificare și cunoaștere, la nivelul Oficiului pentru patrimoniu, a stării de conservare și folosire a monumentelor, mai ales a șantierelor de conservare.

Colaborarea din faza de proiectare între deținători, proiectant și Oficiul pentru patrimoniu este una din căile de evitare a aplicării unor soluții improprii monumentelor, după cum realizarea lucrărilor cu aceiași meșteri, familiarizați cu cerințele specifice ale intervențiilor pe monumente, ar contribui la specializarea lor și îmbunătățirea calității execuției.

Aspectele complexe ale ocrotirii și valorificării monumentelor solicită, pe lângă dialogul permanent cu factorii de concepție, decizie și execuție, îndeosebi popularizarea susținută a valorilor, cu accente pe importanța acțiune a integrării monumentelor în circuitul turistic, inclusiv a celor cu acces mai dificil.

Arh. LILIANA ROȘIU,
Oficiul pentru patrimoniul cultural
național al județului Timiș